

ERDÉLYI HIRADÓ.

ÉVNEGYEDI ELŐFIZETÉS.

Egy oly nagy fontosságú időpontban hívjuk fel a t. olvasó közönséget először, mikor bámulatot 's kimenetelök iránt aggodalmakat, reményeket keltő, szóval várakozást feszítő bel- és külföldi események oly érdekességre emelék a' hirlapolvasást, minőhez hasonlót évtizedek sem mutattak fel mostanság.

Ujévtől fogva teljesszámú példányokkal nem szolgálhatunk; mivel azonban jelenleg minden perc világerdekű eseményeket hoz elő, 's újabbakat, talán hasonlókat, talán nagyobb szerűeket, kedvezőbbeket hord méheben, hogy e' nevezetes fordulat óta történekről, lapunkból ezutáni előfizetőink is összefüggő értesülést merithessenek, **mart. 17-ki számunkon kezdve június végéig terjedő időszakra, rendkívüli előfizetést nyitunk négy rftjával ezüstben; idejekoráni megrendelésekért esedezvén.**

Kiklapunkat csak **aprilis-juniusi évnegyedre** kívánják megrendelni, **3 frt 30 krt. p. p. fizetendnek.**
Szerk.

Tartalom. Kolozsvar. Pest. Pozsony Bécs. Gr. Széchenyi javaslata II. zózat. Sireml. ügyében.

Kolozsvar martius 21.

Nemzetek Istene add, hogy e' napot évfordulati innep gyanánt ühessük meg, és ühessék meg unokáinknak is unokái, az idők végtelenségéig, amaz üdvhozó igék megtetszésének emlékezetére, melyeket e' napon Kolozsvar város lelkes polgársága 's vele összhangzólag Erdély értelmesb és vagyonosb osztályának nagy része, feledve pártszínezetet, feledve a' véleménytusák keserü emlékeit, egy szívvvel lélekkel kimondott; 's ez igék:

A' két magyar hon egyesülése.

Alkotmányos monarchia,

melynek az idő viharaival daczoló sarkoslopait tegyék:

Rendületlen hűség a' fels. austriai ház iránt, Törvény előtti egyenlőség, Közteherviseles, Nemzetország, Sajtószabadság.

A' magyarnak jövendője van; mert nemzet még tud nagy dolgok iránt lelkesedni 's a' mely nemzet a' közelgő vész hírére nem süti le fejét, gyáva odaengedéssel várni bé a' háboruk öldöklő demonának pallosát, vagy a' szolgaság gyalázatos jármát, sőt nemes hévvel lángolva szedi össze erejét, 's **egységben** dolgozván jogokban, kötelességek- és érdekekben, ez által örök biztosítékú pecséttel szilárdítja ama polgári nagy szövetséget, mely azt tartja, hogy minden, ki e' haza szent földének áldásait élvezi, honáért királyáért élni 's ha kell halni is kész legyen, -- ily nemzetnek nem lehet, hogy meg legyenek napjai számlálva; annak élni kell és virágozni, 's élni és virágozni a' királyi székét ülő dynastiának is.

Oh engedjétek meg e' kis áradozásért, mely az e' szavakat sugalló kebel érzelmeihez képeest csak olyan, mint csepp az oceanhoz; engedjétek meg, hogy e' toll, melynek hegyét anynyi köznapiság gépies leírása tompította már, oly igen alkalmatlan nagy dolgok méltó viszsztatüközésére.

'S most isten segedelmével fogjunk a' történtek leírásához.

Egy hét óta nagy dolgok történtek: a' birodalmi fővárosban vér folyt, népmozgalom következteben. Villámsebességgel hatott le híre a' testvérhonba, és a' magyar haza fővárosa 's utána több városok felfogva az események gátot nem ismerő hatalmát, lépéket tettek a' fenyegető vész elhárítására.

Mindezekről Kolozsvarth e' hó 20-ig semmit sem tudunk, mert a' vasárnapi posta nem hozott testvérhoni lapokat. De jöttek sürgő-

nyök, hozván hivatalos és magán tudósításokban okádalt híret a' történteknek 's néhány perc alatt a' váratlan meglepetés első benyomata után, honfias elszántság 's tettekre buzdulás szelleme lengette bé egész városunkat.

Ámde ne gondoljátok, hogy e' szellem csak egy illetlen hangban, anynyival kevésbé tettben is tört volna a' polgári béke, csend és illedelem rovására. Nem; e' nap valami tiszteletet idéző áhitat honolt minden arczon, tükre a' kétes jövő iránti aggodalmak, 's egy dicső multu nemzet hősi erélyében, tántorithatlan hűségében 's igazságosságban vetett remény érzelemvegyületének.

E' napon, martius 20-án, a' városunkban mulató előbbkelő honfaink összegyűltek egy magán házban, a' derék gróf Bethlen Ádám kolozsvari választott polgár házában, tanakodni a' sürgetős teendők felett. Megvoltak ide hívá és megjelentek minden polgárosztálybeli egyének számason. Hát a' pártok?... Oh e' lélekemelő látványt csak a' halál törlendi le emlékezetünk táblájáról. Ott ültek ök, az egykor heves véleménytusákat vivó pártok főnökei és közvitézei testvériesen osztozva érzelemben és akaratban. „Feledjük a' multakat!“ e' volt a' jelszó „Siessünk, sürgetve tegyünk, mit fejedem iránti hűség, honszerelmünk 's az események hatalma parancsol!“ ebben öszpontosult minden iránynézet.

És rövid de meleg szóváltások után, egyértelmű lön a' megállapodás: hogy mivel a' körülmények sürgetőségéhez képeest a' teendőket más törvényhatóság szönyegére vinni nem lehet, Kolozsvar város tanácsa és esküdt közönsége tartson a' következő nap rendkívüli gyűlést, mely a' fenirt országos életkérdések iránt alázatos felterjesztést tegyen a' kir. fő-kormányzókhoz. Egyszersmind az is ki lön mondva, hogy e' rendkívüli esetben az ülés nyilvános leend.

Felviradt, feszült várakozások közepette, martius 21-ik napja. Reggeli 9 óra után tömérdek nép lepte el a' tanácsház előtti tét; 's az esküdt közönség teremét zsufoltta tömé a' mindenrendü számos résztvevőség.

A' szokásos előzmények után Grois Gustáv főbíró elfoglalván az elnöki széket, velős szavakban terjeszté elő e' rendkívüli gyűlés okát és teendőjét, felhivta a' gyülekezetet, hogy kerülve mindent, mi a' béke és rend legkisebb zavarására vezetne, a' felség iránti rendületlen hódolat 's hazánk 's e' város jólléte legyenek egyedül a' tanákozásnak irányt adó vezérelvek.

Ekkor szót emelt Méhes Sámuel vál. polgár. Alig egy hónapja, ugymond, hogy a' Seine partján forradalmi mozgalom ütött ki 's lángjával már ime csak nem egész Európát elborította: fényes trón hamuba dőlt, 's más színt oly fényes és hatalmas trónok meglőnek ren-

ditve; alkotmányok születtek, alkotmányok és igazgatásformák változtak, nyertek egészen új alakot; 's mindez nem béke, hanem vérontás útján. És kérdem: ily viláfontosságú események közepette, mi lehet e' városnak felséges uralkodók iránt az idők minden viszályain keresztül tanusított alattvalói hűségéhez méltóbb nemesebb teendő, mint kifejezni fejedelmünk ő felségének, hogy mi az Európát megrázkodtatott viharok daczára ő felsége 's fenséges család iránt tántorithatlan hívek kívánunk továbbra is maradni, ő felsége 's utódai boldogító kormánya alatti alkotmányos monarchiában, mint a' melyet ránk nézve egyedül tartunk boldogító kormányformának, élni 's nyilatkozatunk béváltására készek vagyunk mindennek, mi üdvös célra vezet, létesülését békés, alkotmányos uton, áldozattal is eszközölni. Indítványozok azért a' kir. kormányzókhoz intézendő alázatos felirást, melynek első pontjában a' már érintetem alattvalói érzelmeinket nyilvánítók. De lehetlen kikerülni figyelmünkkel az európai békét felzavart események villámszerű terjedését, mikint a' veszély most már közelünkben ütötte fel rémitő fejét; értesülhetek a' t. n. gyülekezet tagjai magán tudósításokból, hogy a' birodalmi főváros falai közt is vérfolyt. Nekünk ugyan, hála a' gondviselésnek, még most nincs okunk rettegni; de kérdem, nem tanusítják-e a' közelebbi napok, mikint az események valósága tulszárnyalja magát az aggodalmas képzelődést, mikint történnék olyak és akkor, minőkről és mikor nem is álmadánk. És az eszély azt tanácsolja-e, fejedelmünk trónja, hazánk, alkotmányunk és polgári békénk csak anynyi figyelmet igényel-e, hogy elvárjuk, míg a' veszély kapuinkon tör bé, míg anynyira nő az áradat, hogy többé emberi mű által feltartóztatlan. Okuljunk t. gyülekezet, mielőtt saját fájdalmas tapasztalatinkon okulnánk. Azért az indítványoztam felirat második pontját tenné annak kijelentése, hogy mi Kolozsvar város polgárai készek vagyunk a' fenyegető vész idejére a' belbátorság fenntartása végett, polgári őrséget állítani fel, minek terheiben kivétel nélkül minden polgár osztozzék. Ezt jelenleg, mint elvet elfogadván, bizottságot vélnék ki-nevezendőnek, mely e' tárgyban kimerítő tervet dolgozzék. Ha szép példának e' honkebelében több városok is követésére buzdulnak; ha a' nemesség, mely mint a' mult országgyűlésen is kijelentette, érzi alkotmányos hivatását, érzi honvédelmi kötelezettségét, egy minél előbb tartandó országgyűlés útján, kezét nyujtand országos nemzeti őrség létesítésére: akkor, t. gyülekezet, bátrabban nézhetünk szembe a' fenyegető veszélyekkel, mert a' honnak bizonyára legbuzgóbb, legelszántabb védelmezője, ki javalmait élvezi. Ámde mi alkotmányos uton kívánunk haladni 's mivel Kolozsvarnak jutott a' szerencse sürgetőssé vált teendőink ügyében törvényhatóságilag először felszólalni,

indítványozom harmadszor, hogy felírásunk' an kérjük a' f. k. kormányzékent mentől előbb tartandó országgyűlés kieszközlésére. Ezen országgyűlésnek egy igen nagyszerű, nézetem szerint ránk nézve halaszthatlan életkérdéssé vált teendőjét akarom ezek után megemlíteni: a' két magyar haza egyesülését. Jól tudom én, hogy e' kérdés iránt a' nemes város néhány év előtt nem a' legnagyobb rokonszenvet tanúsította; de azt is tudom, mikép ezt alkotmányos jogaihozi ragaszkodásból tette, nem akarta jogáldozattal vásárolni meg az uniót. Uraim! a' körülmények változtak: tudjuk, hogy a' testvérhoni országgyűlés már végén dolgozik a' munkálatnak, mely a' városoknak új alkotmányos szerkezetet, új alkotmányos jogokat ad 's ezzel új életet öntend azokba; és így ha jogföltés ok lehetett eddig az uniótöli idegenkedésre, most éppen jogaiak biztosítása lehet az egyik főök, hogy az egyesülést szívvel lélekkel eszközölni törekedjünk. És továbbá nem lehet ignorálnunk, hogy Magyarország szembeüő előlépéseket tesz az alkotmányos haladás terén 's minden-kilátás oda mutat, hogy törekvéseit siker koszoruzandja. Pest város erélyesen szorgalmazza az egyesülést; a' részek elszakasztásán máz nem lehet többé kétkednünk; a' közelebbi országgyűlés egyhangulag kimondta, hogy a' részeket nem örömet engedné, de általános egyesülésre igen is hajlandó; midőn tehát látjuk, hogy a' nagyobb testvérházában az alkotmányosság nem árnyék, 's hová tovább virágzóbbá fejlődését reményleni alapos okunk van: mi törpék, önmagunkra hagyva tetteletlenek, legyezzük-e tovább is képzelt önállóságunkat, mely valódi alkotmányos életre vergődünk lehetlenné teszi 's a' legkisebb világmozgalomra összeomlással fenyeget, mi várjuk-e téfien a' sors felettünk intézkedését, most mikor még az ausztriai örökös tartományok is minden hihetőséggel alkotmányt nyerendenek. De ha mindezeket el is hallgatnám, kérdem, vajjon miután kimondottuk tántoríthatlan ragaszkodásunkat derűben és borban a' felséges dynastia iránt, megfelelhetünk-e e' magasztos polgári fogadásnak eldaraboltan, két országra szakadva? Ne kívánják uraim, hogy az európai összes viszonyok jelenlegi állásának fejtegetésébe bocsátkozzam, sem hogy feltárjam történeteink sok szépet rejtő lapjait; nem készültem rendszeres beszédre, de különben is oly mivel község előtt van szerencsém szólhatni, melyre nézve a' mult és jelen idők történetei nem hiában irvák. Csak annyit mondok: emlékezzünk vissza dicső eleink hős tetteire, 's vessünk egy futó pillanatot azon mozgalmakra, melyeknek színtere Elbe torkolatától a' maltai csatornáig nyulik, és látni fogjuk, hogy a' magyar nemzet, mint hivatta volt hajdon, ugy hivatta van most és jövőben, hogy erőteljes, szilárd támasza legyen az ausztriai dicső trónnak; 's hogy egyesített erő csudákat mivelhet, szakadozott ellenben mit sem ér, ugy hiszem oly igazság, melyet fejtegetnem nem szükség. Igen uraim: az unio biztosítani, erősíteni alkotmányos lételünket és a' trónt. (Kitörő éljenzés, helyes!) Alázatos indítványom további pontjait teszik, t. gyülekezet, kijelentése két nagy alkotmányos elv életbe léptetése iránti ohajtásunknak: a' törvény előtti egyenlőség és közteherviselés iránt. Legújabb jelenségek tanúsítják, hogy most egy pár hét oda érleli a' legfontosabb polgáratí kérdéseket, hová ez előtt egy évtized sem; 's ha remélhetőleg a' közelebbi országgyűlésre minden megye utasításba teendi e' két elv életbe léptetését, birni fogjuk bennök a' legerősebb kapcsokat, melyek egy azon haza minden fiait az álladalom közös szent céljára legszorosabban egyesítik. Mindezekhez pótlólag még egyet kívánok indítványom utolsó pontjául csatolni. Ez a' sajtó ügy. Pótlólag mondám azért, mert én az általam említett részleteket az unio nagy eszméjében befoglaltaknak képzelem, 's ha unio lesz, semmit sem kétkedem minde-

zek 's még többeknek is létre jötte felől. Tudjuk, mily nagy szerepet játszik a' közvélemény nyilatkozásában a' szabad sajtó; 's én részemről valamint a' lelkiismeretet, ugy a' gondolatot is szabadnak ohajtom. De tudom másfelől azt is, hogy a' sajtószabadságnak sok oly kellekei vannak, melyeknek elintézésére a' törvényhozás utját elzárni nem kívánom. Ugyanazért ez ügyben csak annyit vélnék a' feliratba igtatandónak, miszerint kérjük meg a' f. kormányzékent, hogy addig is, mig az általános sajtószabadság törvényhozási szönyegre jőne, főleg az igen korlátolt hírlapoknak szabadabb mozoghatást méltóztassék sürgetőleg engedni. Hiszen kérdem, ha továbbra is az eddigi korlátoltság maradna fen, a' midőn talán az unioról, talán e' gyűlés téteményeiről sem szabad hírlapokban írni, vajjon a' helyett, hogy béke, csend legyen eszközölve, nem ingerültség támad-e. Ennyiből áll alázatos indítványom, mely felett ohajtván, hogy minél kevesebb vitatkozás keletkezzék, ha a' t. gyülekezet kívánja, szerkezetbe foglalva, a' t. jegyző ur felolvassa.

Gyergyai Ferencz aljegyző olvassa a' felirási javaslatot, mely így hangzik:

Felséges királyi főkormányzék!

Azon rendkívüli világesemények, melyek a' közelebbi időkben életbe léptek, azon aggasztó körülmény, mely szerint az osztrák nagy birodalom több tartományaiban is rendés csendzavarások történtek; azon őszinte hü ragaszkodás és mély hódolat, melylyel urunk ő felségéhez és az osztrák felséges uralkodóházhoz eleitől fogva viseltetünk; azon szeretet, melylyel kedves hazánkhoz, szülőtte városunkhoz, hazánk és városunk alkotmányához oly szorosán kötöttünk, azon megfontolás végre, hogy polgári alkotmányunk, szeretett hazánk, városunk épségben fentartása, felvirágzása, a' hazafiak és polgáraink jóléte és előmenetele, urunk ő fge és az osztrák felséges uralkodóház szelid atyai ország-lásának rendíthetetlen fennmaradásától függ, mulaszthatatlan polgári kötelességünk ké teszük, városunk békét és rendet szerető alkotmányos polgárai nevében a' f. kir. főkormányzék előtt a' bizodalom legtisztább szavaival alázatosan kijelenteni: miként uralkodó fels. fejedelmünkhöz, a' felséges osztrák házhoz, valamint eddig, ugy ennekutána is bármi viszontagság között tántoríthatatlan hűséggel ragaszkodunk, fejedelmi székét küllellenség és belviszály ellen oltalmazzuk, 's az alkotmányos monarchiai igazgatásért — mint egyedül üdvösért — szívverünket is feláldozzuk.

Midőn azonban ezen hü ragaszkodásunkat és mély hódolatunkat, a' f. kir. főkormányzék előtt kinyilatkoztatjuk azon hui bizodalomtól és polgári kötelességtől, melylyel hódolati eskünknel és hódolati bizodalomunknál fogva urunk ő fgehez tartozunk, vezetettve, eltitkolhatónak nem tartjuk, mikép a' jelen köcülmények között, midőn az ingerültségnek némi jelei már is mutatkoznak, és a' történhető kitörés bennünk méltó aggodalmat gerjeszt, az uralkodás, közcsend, élet- és vagyombátorság fentartása, részint azok megzavarhatása megelőzése tekintetéből nemzeti polgári őrsereg felállításáról gondoskodni kénytelen kötelességünknek ismerjük, mely a' közbátorság épségben fentartásáról erélyesen gondoskodjék; egyuttal alázatosan jelentjük, hogy ezen polgári őrsereg felállíthatása eszközzésére választmányt is nevezünk.

Továbbá helyhatósági intézkedésünken kívül az egész honra kiterjedő országos rendelkezések is mellőzhetlenek levén, alázatos tisztelettel kérjük a' felséges kir. főkormányzékent, méltóztassék kieszközölni, hogy az országgyűlés legsietőbben hívassék egybe, hol felséges fejedelmünkkel a' sürgetőleg teendők felett a' hon minden lakói megnyugtatósa törvényes intézkedések tétethessenek, 's hol

Jelesen a' törvény előtti egyenlőség, közteherviselés törvénynyé alakítása; a' kor ki-

vánatával és az emberiség jogával megegyezőleg intéztessék el.

Ezenkívül a' trón, alkotmány és nemzetiség rendíthetlen állását egyedül csak Erdélynek Magyarhonnali egyesülése biztosíthatván, a' két hon unioja törvénszabta uton eszközöltessék.

Végre a' szellemi szabad közlekedés az alkotmányok életére levén, addig is, mig az unio utján és a' maga rendén teljes sajtószabadság létesíthetnék, a' hírlapi sajtónak szabadabb mozgalom engedtessek.

Felséges kir. főkormány! Polgári hűségünket, a' felséges fejedelemért, és az osztrák felséges uralkodóházért számtalanszor pecsételtük vérünkkel, azon polgári hűségünket teszszük le most is a' felséges trón elébe, de mint alkotmányos polgárokot illik, fel kelle tárnunk melléje az általunk célravezetőnek gondolt eszközöket is; — alázattal folyamodunk azért a' felséges kir. főkormányhoz, hogy mérlegelve az időt és körülményeket, tántoríthatatlan állandó hűségünkről atyáskodó felséges fejedelmünket bizonyossá tenni és alázatos kérelmünk tárgyában siető intézkedését megtenni méltóztassék. —

E' felirási javaslatot a' gyűlés ugy a' mint tervezve volt, szóról szóra elfogadta

Meg kell említenünk, miszerint b. Kemény Farkas kérdést tevén az elnökhöz: ha szabad é olyanoknak is, kik a' gyűlésnek nem törvénszerűleg alkotó tagjai, a' körülmények rendkívülségéhez képest hozzá szólani a' tárgyakhoz, elnök főbíró törvény értelmében tagadólág válaszolt 's nyilatkozatán mindenki megnyugodott.

Kimondván elnök főbíró a' határozatot az elfogadott felirat értelmében 's kinevezvén a' polgári őrsereg tervezésével megbízott választmány tagjait, meg lón egyszersmind állítva, hogy a' rögtön letisztázandó felirást, azonnal ünnepélyes küldöttség vigye fel a' f. kormányzékhez

Mig ben a' tanácsházban a' jegyzői hivatal letisztázással foglalkozott, az épület erkélyén, udvarán 's az előttei téren magasztos lelkesülési jeleneteknek valánk szemtanui.

Roppant néptömeg: urirend, polgárság, tanuló ifjuság nemzeti színű zászlókat lobogtatva, melyeken e' szót lehet olvasni: „UNIO“ „éljen az unio!“ „éljen az alkotmányos monarchia“ „éljen a' felséges uralkodó ház!“ „éljen a' szabad sajtó“ „közteherviselés, törvényelőtti egyenlőség, polgári őrsereg“ stb. kiáltásokkal 's nemzeti dalok éneklésével reszkettették a' léget rövid szünetekkel. 'S főhivatalnokokon kezdve minden rendü egyének, maga a' MULT és JELEN“ szerkesztője is, nemzeti szalag kokárdákat tűztek öltönyeikre.

Egyik „unio“ feliratu lobogót a' tanácsház fedélhomlokzatára tűzték ki.

Ez alatt elkészülvén a' felirat letisztázása, Pataky József tanácsos az erkélyről felolvasta, a' gyülekezet harsogó éljenzése kíséretében. És a' küldöttség, főbíró ur vezérlete alatt, felvitte a' kir. kormányzékhez, kísérvé a' zászlókat lobogtató lelkesült tömegtől.

Kormányzó ő nmlga, miután a' benne aggodalmat keltett zaj, valamint az iránt is, hogy a' felirat nem máskint, hanem a' városi képviselőség törvényes alaku gyűléséből keletkezett 's hogy semmi legkisebb rendháborítás nem történt, a' küldöttséget vezető főbírótól megnyugtatóst vett, kijelenté, mikép a' felirat azon tárgyait illetőleg, melyek törvényhozás teendői, a' kir. kormányzék lépést tett egy mentől előbb tartandó országgyűlés iránt; a' mi a' polgári őrseret illeti, miután a' város tervét felterjesztendi, a' k. kormányzék intézkedni fog e' tárgyban; a' sajtó szabadabb mozoghatása ügyében előleges rendelkezést pedig elnöki jogai közé tartozónak nyilvánítván, e' részbeni teendőjéről is reményt adólág méltóztott a' küldöttséget megnyugtatóni. Miután így

szólt ő nmlga, engem a' nemzet bizalma 's ő felsége kegyessége e' díszes polczra emeltek, ez ország boldogítására volt irányozva minden törekvésem. Legyenek megnyugodva, hogy a' nemes város kérelmét ő ilge szentséges színe elébe fogom juttatni, de kérem a' törvényes rend és csend fentartására legyenek kellő ügyelettel, mert ez legnagyobb biztosítéka a' sikernek.

A' nép kün ez alatt is folyvást menydörgött éljenzéseiben, míg nem kormányzó ő nmlga a' kormányzói tanácsterem ablakán kihajolva a' fenébbiekhez hasonló értelmű szavakat intézé az ezerekre menő tömeghez; mire mindnyájan haza takarodtak.

De ezzel a' nagy nap nagyszerű jelenetei még nem végződtek bé. A' mint béesteledett, 2 — 300 fáklya lobogó fényénél, magyar zeneszónál ment a' fiatalság előbb kormányzó ő nmlgához, azután id. gr. Bethlen Jánoshoz a' nap diadala feletti örömeiket 's e' nagy férfiak iránti tisztelet- 's hálaérzelmeiket nyilvánítani. Nagyobb szerű fáklyás menetet Kolozsvár bizonyosan soha sem látott. Onnan szivből fakadt és tanuságos szóváltások után, folyvásti éljenzések közt, jöttek

e' lap igénytelen szerkesztőjéhez. Szerény polgári érdemei által, ha szabad így neveznie forrón szeretett hazája 's hódolva tisztelt fejedelme iránti érzelmeiből felbuzgott egyszerű 's csak a' sors által számára kijelölt hivatás keskeny körére szorított cselekvényeit, ez épen oly meglepő mint kedves és feledhetlen emlékü méltánylásra jogosítva magát nem érzi. Tulajdonítja hát a' nap diadalának 's azon körülménynek, miszerint hanyatló napjainak még fentartá a' magyarok istene azon polgári örömet, hogy az ügyért, melyet anynyi sikertelen időközön keresztül ápolt keblében 's tett körülé, mit tennie lehetett, épen ő emelje fel egy tekintélyes törvényhatóság tanácstermében gyenge szavát 's e' szó most ne legyen, mint vajmi hányszor, elhangzó a' pusztában. A' fiatalság meleg kebelből eredett szavaira felelve, sikert, áldást könyörgött égből a' mai nap tétéményeire 's szivökre kötő 's kikhez elérzékenyülés tördelte hangja el nem juthatott, szivökre köti itt e' lap hasábján is, hogy valamint a' mai napon megmutaták, mikép hazáért, királyért, alkotmányért és nemzetiségért lelkesülni tudnak, és tudnak a' lelkesülés egy oly nemes hevével, mely a' rendet és illedelmet sértő legkisebb botránytól is visszaborzad, ugy ezután is óvakodjanak még csak gyanujától is olyasminnek, mintha azon nemes hevé fiatal honfiak közt, kik a' mai polgári innepnek oly lelkes szereplői valának, létezhetne rakoncátlan csendzavaró is. Éljen az unio!

A' dal, melyet a' fiatalság ez alkalommal énekelt, itt következik:

Nyugat felől testvérünk ajkiról
A' szent szabadság menydörgése szól,
Ébredjünk és fogjunk kezét
'S dörögjön fel hazánk felett
E' szó:
Legyen szivben, hazában
Az ébredő magyar közt unio!

Nyugat felől testvérünk ajkiról
A' nemzetegység szent igéje szól
Ki nyugszik még?! ki vesztegel?
Most vagy soha! dörögjön fel
E' szó:
A' két magyar hazában
Legyen szabadság, legyen unio!!

Pest mart. 15. E' mai nap a' magyar történet évlapjain aranyos betűkkel fog felírni, e' mai nap emléke élni fog minden igaz magyar szivében, míg csak e' nemzet meg nem hal! Tollam reszket kezeimben, az eszmék zavarodva hasitják egymást keresztül agyamban; lelkem még a' lefolyt nap nagyszerű esemé-

nyeinek élvezetével foglalkozik, de igyekezn; fogok szavaimban egy kis rendet tartani. Tegnap délután 5 óra után az ellenzéki kör szállításán roppant tömeg gyült egybe, tanácskozándó a' cselekvés minősége felett. Klauzál indítványára végre azt határozták — hogy máskor határoznak; t. i. mikor az ellenzéki comitée az egész ország minden megyéit a' petitio aláírására felszólítandotta. A' nép azonban nem eléglé ezen Fabius cunctatori módot, összecsoportozások, utcai és kávéházi szónoklatok tartattak, azonban a' mozgalom csak ma reggel tört ki egész erejével. — Az egyetemi ifjuság tanárait — Balassa és Csaszur urakat kivéve, kik mellettök nyilatkoznak — megugrasztotta, és tömegestől seregett az uri utcába, hol a' mozgalom induló pontja volt. A' falakat óriási hirdetések lepék el, következő foglalatuak: „Mit kíván a' magyar nemzet? legyen béke szabadság és egyenlőség! 1) Kívánjuk a' sajtószabadságot, a' censura eltörlését; 2) felelős ministeriumot Budapesten; 3) évenkénti országgyűlést Pesten; 4) törvényelőtti egyenlőséget; 5) nemzeti őrsereg felállítását; 6) közös teherviselést; 7) urbéri viszonyok megszüntetését; 8) Esküdtseket képviselő, egyenlőség alapján; 9) nemzeti bankot; 10) a' katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a' külföldieket vigyék el tőlünk; 11) political statusfogyók szabadon beszáttassanak; 12) **Unio**. E' hirdetés később több ezer példányban osztatott, a' kávéházakban aranyos rámba foglalva függesztetett ki, reggeli 9 órakor a' Landerer nyomdája a' nép hatalmába jutott 's a' hirdetések és Petőfinek egy lelkesítő dala rögtön nyomtatott és kiosztatott; valami nagyszerű és megragadó volt midőn Petőfi dalát szavalva, az utolsó verseket, melyek így hangzanak:

„A' magyarok istenére esküszünk
Esküszünk, hogy rabok tovább

Nem leszünk.“
A' sok ezerekre menő tömeg fentartott kezekkel ismétlé, sugárzó arczezal „esküszünk“! Délelőtt a' mozgalomnak itt vége szakadt, 's a' tömeg ismételt felszólításokra szétoszlott, taláktat adva egymásnak a' Museum udvarára délutáni 3 órára. — Ez eseményteljes délután és est történeteinek elbeszélését közlelly levelemre tartom fel, rendkívül fáradt és átázott levén; csak azt említem meg, hogy a' városi tanács egy nyílt ülésben a' fenébbi 12 pontot magáévá tette, 's kebeléből bizottmányt nevezett ki gr. Zichy Ferencz, ő nmlgához, mely a' szünteleni eső daczára is egy körülből 15 — 20 ezerre menő néptömeg által kísérvé Budára ment; hol a' helytartótanács gr. Almási elnöklete alatt a' censurát eltörlöttnek, a' sajtót repressiv törvények mellett szabadnak nyilvánítá, és Stancsich Mihályt a' katonai hatalom kezéből kikérte szabadon adá. A' többekről, a' győzelmes hazavonulásról, a' nemzeti színházi eseményekről írni most képtelen vagyok, azért holnaputánig Isten velünk. Éljen martius 15-ke.
Csernátoni.

Pozsony, Martius 14-én kerületi ülés. Kossuth Lajos eladá, hogy az az előtti éjjel Bécsben polgárvér folyt; hogy Metternich ministeriuma megbukott. (Hosszszason tartó örömrivalgások és tapsvihár). A' körülmények rendkívülisége által ihletett szónoklata hatalmával, de távul a' legkevésbé ingerlő hangulattól visszaidézvén szónok a' rr. emlékébe mind azt, mit a' birodalmi volt kormány politicájáról mondott, 's kijelölve a' teendők irányát, mely az, hogy az ország rendei ne engedjék kirántatni kezeikből a' mozgalmak által az események vezérlését, indítványozá, hogy 1) kérjék meg nádor ő fenségét küldöttség útján, hogy az országgyűlési teendők iránti felirási javaslatot, minden további halasztás nélkül tárgyalatni méltóztassék; 2) a' sajtóügybeli választmány, mellözve valami kimerítő codificationalis munka

dolgozását, a' körülmények sürgetőségéhez képest sietve adjon bé véleményét; 3) két három tagot küldjenek ki oly meghagyással, hogy a' lehető legrövidebb idő alatt a' belnyugalom fentartásának honvédelmi eszközei iránt rögtön javaslatot terjesszenek a' rr. elébe. Ezen indítványokat a' közhelyeslés határozattá emelvén, a' nádor ő fenségénél azonnal eljárt küldöttség szónoka Kossuth jelenté, mikép nádor ő fensége kinyilatkoztatá, hogy a' rr. e' lépését kedvesen veszi; hogy a' felirás tárgyalása végett rögtön intézkedéseket fog tenni; 's hogy minden korszerű javításokra nézve, melyeket a' körülmények igényelnek, segítkezetek nyújtand. Azonban ajánlotta és szivére kötő a' rr.-nek, hogy a' jelen zavaros időkben eszközöül tekintsek magokat a' rendnek, mely első a' kitűzött cél sikeresítésére. Ezen ülésben gróf Széchenyi érzékeny szavakban nyilvánítá, mikint Magyarország most szünhetik meg provincia lenni, most lehet anyaországgá, 's mi ennek kulcsa, megmondotta Pest követe. Kijelenté, hogy a' Pest követe által kijelölt czél tisztaságában nem kételkedék soha, 's felhívá, hogy ajándékozzák meg egymást tökéletes bizalommal; mert e' hazát csak az mentheti meg, ha most kezét adnak egymásnak. Ma darász-nak azon indítványa, hogy honvédelmi tekintetből az országgyűlési fiatalságot fegyverezék fel, nem talált pártolásra; de közakarát emelte végzéssé Kossuthnak azon indítványát, miszerint most volna ideje annak is, hogy az erdélyi unio megtörténjék. Ez ülés alatt jött meg a' telegráf tudósítás gróf Apponyi lemondásáról.

Ugyanazon nap ülés volt a' m. förr. nél is. 'S az országgyűlési teendők iránti feliratot, nádor ő fensége pártoló nyilatkozata következtében melynek folytán igéré, hogy személyes és hivatalos befolyását egész szilárdsággal használni fogja arra, hogy az országgyűlés eredménydusan végződjen — minden további szónok nélkül elfogadták. Felvitelére ünnepélyes küldöttség lön kinevezve, melyhez a' rr. részéről is mintegy 60 tag járult 's vezérlését nádor ő fensége méltóztatott elvállalni. Mikor a' fenséges elnök ez ülést elosztatta, e' szavakat mondá: „Lehetetlen hogy hálát ne mondjak azon ragaszkodásért, melyet az ország rendei ő ilge, legkegyelmesebb urunk, királyunk iránt tanusítottak. És hiszem, miszerint ezen nehéz körülményekben is nemcsak mi, de az egész magyar nemzet minden áldozatra kész leend.“ (Az ülés hosszszas éljenzés közt oszlott el.)

Martius 14-én este az országgyűlési fiatalság Kossuthnak fáklyás zenével tisztelkedett, mely alkalommal Kossuth gr. Batthyány Lajost, mint a' jövő parlamenti kormány reményelt ministerelnökét mutatta bé.

Bécs, Folyó hó 13-kán ütött ki a' lázadás. A' tanulók és polgárok a' bezárt kapuk közt Schotten Thort bédöntötték 's az ausztriai rendek házána indultak. A' mozgalom élén két deák áll, egyébiránt a' legelőkelőbb polgárok is részt vesznek benne. A' katonaság egyszer lött a' tömegre; 20 ember elesett, de többször már nem löhettek. A' nép a' tar. rendekkel együtt, vállakon vive az elesetek holt testeit a' Burgba rohant és betörték ő felsége szobájába 's kértek mindenek előtt sajtószabadságot; ő felsége megadta és parancsot adott mind a' két fegyvertár megnyitására, hogy a' fegyverek Bécs polgárai közt kiosztassanak a' város nyugalma helyreállítására végett. A' magyar felirást roppant örömjaj közt nyilvánosan elolvasták. A' tartományi rendek és polgárok küldöttség útján alkotmányt és felelős ministeriumot kértek ő felségétől. Az ezerekre menő tömeg Metternich házára rohant, mérgek kifakadások közt ablakait bédobálta. Este tíz órakor mondott le. Másnap követte Apponyi kancellár. A' boltok mind

zárvák; a' polgárság fegyverben; két ágyut vittek a' Burgba. A' nép másodsor is bétörte a' rendek házat új küldöttséget sürgetve. A' Pesti Hirlap, hallomásból azt írja, hogy a' mozgalom lecsendesedett, miután a' kormány engedményeket, különösen sajtószabadságot adott.

Gróf Széchenyi javaslata a' magyar közlekedési ügy rendezéséről. III. Ki e' javaslat eddigi tartalmát figyelemmel kísérte 's e' mellett tudja, hogy gróf Széchenyi nem igen szeret légvarakat építeni, nem kevésbé feszült figyelemmel fogja várni e' kérdés megoldását: honnan vegye Magyarhon a' pénzt, melylyel anynyi vas-kő- és vízi ut létrejöttét eszközölje? A' munka hátra levő része e' kérdés körül forog.

A' pénz-forrás kijelölése előtt, mulhatlanul szükséges levén annak tudása, mekkora özszeget igényelnek a' tervezett közlekedési eszközök külön külön és özszesen, író a' már előre bocsátott külföldi adatoknak hazánk körülményeivel özszevetéséből

hozzávetőleges költségszámítást tesz.

Mi a' vaspályákat illeti, nincs ország, mely vasutépítésre nagyobb előnyökkel bírna, mint a' magyar haza: mert itt föld, munkabér, építési anyag sokkal olcsóbb mint bárhol; mert a' nagy terjedelmű térségeken a' talap sokkal kevesebbe kerül mint másutt, 's mert egy előre igen élénk közlekedésre számítani nem lehetvén, építmények, mozgonyok 's más szállítási szerek menynyisége itt aránylag csekély leend. Ehez képest író egy m. földnyi vasut kiállítási tőkét a' németországi vasutakénál (403 — 750 ezer p.frt.) 20 százttólival olcsóbbra és így 320,000 ezüst frtra teszi. Pedig hogy igen kevésre nem tette, bizonyoságul hozza fel, mikép ugy a' középponti mint a' fumei vasutak költségvetése jóval alantabb jár.

Ugyan anynyiba kerülne egy m. föld csatorna is; legalább, egyéb adatok hiányában, néhai Vásárhelyi Pálnak az eszék-bródi csatornáról számítása ide mutat.

A' kőutak kiállítási költségeiről író szerint valami hozzávetőlegest megállapítani nem lehet, mert ezek igen nagy különbséget fognak előidézni, a' mint az építendő vonalhoz közelebb vagy távolabb esnek az építési anyagok.

Alkalmazva már a' költségvetést a' szerző által kijelölt özszes közlekedési eszközökre:

- 1) 250 m.f. vaspályára kell . . . 80,000,000
- 2) A' tervezett vízszabályozásokra nem lehetvén valami határozott özszeget kimondani, csak aversionaliter lenne fordítandó évenként 800,000 pfjával 10 év alatt 8,000,000
- 3) Kőutakra hasonlag aversionaliter, évenként 1,200 000 frtjával, 10 év alatt 12,000,000

Özszesen 100 millió pf.

Hogy pedig, jelesen a' kőutak építésénél ki lehessen kerülni a' különböző helyhatóságok érdektusait, melyek a' felett fognának keletkezni: melyik hatóság részesedjék előbb az építendő utak javalmaiból, író minden hatóságbeli közmunkák felét is a' kőutakra javasolja fordítandónak; természetesen, mint már a' munka elején ki volt mondva, központosított országos felügyelet alatt és a' napszámokat szakmánya változtatva. Ez intézkedés aztán lehetővé teszi, hogy minden hatóságban és pedig a' közérő arányában minden évben haladjon az utépítés a' nélkül, hogy a' munka tevő osztály terheit szaporítsa.

Ezután a' kisajátítást illetőleg párhuzamba állítván szerző az országos utakra nézve divatozó azon eljárást, miszerint a' megki-

vántató földet tulajdonosától a' hatóságok minden kárpótlás nélkül foglalják el; és ismét az 1836: 25 t.cikk rendelkezését, mely vaspályáknál teljes és tökéletes kármentést rendel; egyiket, mint a' másikat igazságtalannak találja. Az elsőt azért, mert tagadhatlan ugyan, hogy a' közlekedési vonaloknak bizonyos helyeken keresztül vitele tetemes javalom; igen, de az ebből folyó nyereség nem csak azon birtokosra terjed ki, kinek földje történetesen a' vonal irányába esik, hanem minden közel birtokosra: igazságtalan dolog tehát, hogy a' terhet csak egy birtokos hordozza. A' másodikat azért, mert a' vállalatot terheli, miután adatok tanúsítják, hogy oly helyeken, hol a' vaspálya vitele bizonyos és kikerülhetlen volt, oly felcsigázott kisajátítási árt követeltek, mely nem csak a' föld az előtti, hanem a' vaspálya által felemelt becsét is túlhaladta. Ezekből kiindulva tehát szerző azt javasolja, hogy a' szükséges földter kisajátításának költségeit aránylag a' birtokosok közönsége fedezze 's a' közvállalat csupán a' különös beruházások, mint kertek, épületek, ültetvények felesleges költségeit pótolja.

Egy következő fejezet a' végrehajtás rendezéséről szól.

A' végrehajtás főelveit író kettőben állapítja meg: 1) felelőség; 2) központosítás. Az elsőből következik: hogy ez csak személyre alkalmazható, testületre nem; hogy a' felelőség gyakorlati értelme a' végrehajtó parlamentális állásában 's ahoz való viszonyában keresendő, hogy továbbá a' felelőség egy részről, más részről feltétlen engedelmisséget követel, 's a' végrehajtó felelősége a' végrehajtási hivatalnokok választásában korlátlan hatalmat feltételez. A' központosítás szükségessé teszi: az 1836: 25 t.c. eltörlésével azon szabály megállapítását, miszerint önálló vasutakat csak országgyűlés engedelmével lehet bár kinek építeni; folyókon semmi munkát senkinek tenni nem szabad a' közlekedési igazgató tudta és helybenhagyása nélkül; a' kőutak terve, irányja, valamint a' reájok fordítandó munka az igazgató felügyelete alá helyezettetik.

E' két fő elv t. i. felelőség és központosítás helyes és czélszerű alkalmazása pedig évenkénti országgyűlés nélkül alig képzelhető.

És most következik a' kiállítás módja. Mivel pedig tulajdonképp ez az egész terv életére, a' nemes gróf, nehogy ajtóstól bérohanással vádolják, meglehetősen feneket kerit a' dolognak, mely védfal gyanánt is megjárna a' nép létező terheiben osztozás ellen. Előrebocsátja, hogy Magyarország mostani állásában igen csekély teher elviselésére képes és nekünk nemzetiségünket kell még megmenteni; már pedig, ha a' magyar birtok idegen kezekre jut 's a' magyar faj koldus néppé válik, hasztalan lesz az igazgatás nyelve magyar, hiában hangzik a' király és fenséges családja ajkairól a' magyarszó. Másfelől tagadhatlan, hogy jól rendezett közlekedés emeli a' birtok becsét, éleszti a' szorgalmat, sokszorozza a' jövedelmet 's ez által tehetősbé teszi a' nemzetet. Ezekből következteti: hogy 1) most egy előre anynyit kell követelni a' nemzetől, mennyit romlása nélkül megbir; 2) azon teher, melyet viselnie lehet és kell, a' közvagyonosodás céljaira fordítandó. Elmondja továbbá ő excja és igen helyesen okadatolva, miként hazánk néptelensége, iparunk alant állása, okvetlen megkivánjk, hogy az ország főleg a' vasutak kiállítására, irányára 's különösen a' bérszabály-

zásra állandó befolyását biztosítsa; mi pedig áldozat nélkül nem történhetvén,

országos vaspályákat kell állítani.

De ha valóban sikert akarunk, itt megállani nem lehet, hanem el kell mulhatlanul határozni a' törvényhozásnak azt is, hogy a' kiállítás lehetővé tétessék

Statuskölcson felvétele által.

Szózat siremlékeink ügyében. A' Stahel-émlék körül indítványom van. 'S ez indítvány röviden az, hogy emléket ne a' köztemetőben emeljünk.

Ne temessük el az ő emléket is idomtalan köztemetőink dombjai közé; ugy is e' temető helyett a' város mást akar nyitni a' jövődségnek.

De ne temessük el emléket is sirjával; hiszen egy kődarab, mely élők közt fog reáinteni, szebb lesz, mint bármely óriási oszlop, mely senkitől sem látogatva, fog romba dőlni a' holtak között.

'S most, midőn új emléket, új temetőről gondoskodunk, szót emelek több kedves halottjainkért. Vannak ott a' romba dőlendő temetőben halottjaink még, kiket mi szerettünk; 's mert szerettük, mert tiszteltük, mert szeretjük és tiszteljük: emlékekkel jelelők poraikat. Illó tehát, hogy ugy intézkedjünk a' Stahel-émlék emelkedése helyéről, hogy róluk is megemlékezzünk.

Én azért indítványozom azt: hogy tegyük meg az első lépést egy pantheonra, melynek most oszlopai legyenek sziklabérczeink, menyegzete a' meny csillagos azurja, márvány talpzata a' mező zöld bársonya, és szobrai legyünk mi fájdalomunkkal, mely van, 's örömmünkkel, mely lesz.

Emeljük emléket fel az élők között Stahelnak; hozzuk le temetőkéből mindazon követ, melyhez a' tisztelet fillerei járultak; gyűjtsük özsze mind azok emléket, kiket honfi szív fájdalommal tevének sirjokba; szakaszszunk ki egy parányi földet ott, hol mi élünk és mozgunk, hogy legyenek ők is, kiket szerettünk az élők között, bár emlékekben.

Megvallom, én Stahel emlékének csak egy méltó helyet ismerek: 's ez a' kaszárnya-piaza volna. Hogy lássák, kiknek illik, hogy e' nemzet tisztelte őt míg élt, emlékekkel örökíté hogy megholt. Pedig e' férfi alant született, hozzánk idegen nyelven szólt, kereszteteket viselt, paszomántot és kardot horda.

De ha gondolok azokra, kiknek emlékek bár parányi, de mégis büszkesége e' népnek; nem ajánlhatok más helyet, melyet ők nekünk megszenteljenek, mint gyűlhelyét a' sokaságnak, kertjét a' népnek, hol ők az öröm helyén egy berek néma magányában, vagy egy kis sziget zöld mezejében szerényen miként éltek, megvonva magukat, álljanak közel mégis azok számára, kik az öröm helyén is emlékezni kívánnak az ily halálra.

Nyissunk tehát aláírás utján pantheont, szabad ég alatt. Eljött az idő is reája, mert ha ily kevés időn oly sokat temetünk el, ki tudja mennyit fogunk temethetni. K...y.

Szerk.

A' második ívet pénteken, a' rendes kiadási napon küldendjük